

Літэратура. 1. Свободная энцыклапедыя Вікіпедыя / [Электронны ресурс] // Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki>, дата абрацэння 12.04.2021 2. Крюкова, С. *Инвестиционный бум в 2021 году продолжится: актуальные тренды фондового рынка* / С Крюкова // [Электронный ресурс] // Режим доступу: https://www.dp.ru/a/2021/01/29/Investicionnij_bum_v_2021. - Дата доступу 11.04.2021.

УДК 81'373.22

ДУДАЛЬ К.А., ЯНКОВІЧ А.Д., студэнты

Навуковы кіраўнік - **ПІВАВАР К.С.**, канд. філал. навук, дацэнт

УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны», г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

ВОБРАЗ ДЗІКІХ ЖЫВЁЛ У БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І КУЛЬТУРЫ

Уводзіны. Сучасныя напрамкі лінгвістыкі, якія вывучаюць мову і культуру, гісторыю народа ва ўзаемадзейні, закранаюць пытанні сімвалікі вобразаў жывёл. Мэта нашага даследавання – вызначыць, якім чынам прадстаўлены вобразы дзікіх жывёл (ваўка і мядзведзя) у беларускай мове і культуры.

Матэрыялы і метады даследаванняў. Матэрыялам нашага даследавання паслужылі фразеалагічныя і парэміялагічныя слоўнікі [2, 3] працы культуролагаў [1]. Метады даследавання – супастаўляльны, збору і абагульнення інфармацыі.

Вынікі даследаванняў. Воўк – драпежны звер, распаўсюджаны ў лясах Беларусі. Для беларусаў вобраз ваўка з'яўляецца супярэчлівым і яго нельга ацэньваць толькі адмоўна. Людзі ў старажытныя часы надзялялі ваўка розумам. Лічылася, што калі з драпежнікам павітаешся першым, то ён ніколі цябе не крае. У Беларусі лічылі час з лістапада па люты воўчым, сцвяржалі, што людзі тады часта ператвараюцца ў ваўкоў. Таксама ваўка лічылі сімвалам ночы і зімы, нават смерці. Фразеалагічны фонд беларускай мовы падае ваўка супярэчліва: з аднаго боку *воўк у авечай шкуры* 'каварны, крывадушны чалавек', з другога – *біты воўк* 'вопытны, бывалы чалавек'. Таксама сустракаюцца наступныя фразеалагізмы: *хоць ваўкоў ганяй* 'вельмі халодна', *ваўком завьць* 'пачаць горка скардзіцца на якія-небудзь пакуты', *воўчае мяса* 'выказванне незадаволенасці канём, сабакам', *хоць воўк траву еш* 'абсалютна аднолькава, без розніцы, не мае значэння для каго-небудзь, не хвалюе, не крае'. У беларусаў ёсць прымаўкі, якія зафіксавалі павер'е пра ўспрыманне нечаканай сустрэчы з ваўком як добрага знака: *калі воўк дарогу перабег – пашанцуе*. Перабяганне дарогі ваўком можа разумецца як спатканне з продкам, што абяцае сваё апякунства. Ва ўсходнеславянскай традыцыі апекуном ваўка з'яўляецца св. Георгій (Юрый), у паданнях беларусаў ён сам ездзіць верхам на ваўку, таму нападзенні ваўка на хатнюю жывёлу асэнсоўваліся як праяўленне волі святога (*Воўк – то Божы пасланец, бо жэр не ён, то ніхто б свіней не зачыняў і коней не пільнаваў бы*). "Ваўчынай" сімвалікай можа надзяляцца кожны з бакоў удзельнікаў вяселля ў адносінах да процілеглага: "ваўком" называюць як дружыну жаніха, так і нявесты і нават саму нявесту: *А прывезлі, прывезлі / З цёмнага лесу ваўчыцу*. Падкрэсліваецца непераборлівасць ваўка: *воўк і несмаленае есць; папоўскае вока, што воўчае вока; воўк і лічанае бярэ*. Але сустракаюцца і выключэнні: *воўк блізка ад логава шкоды не робіць, воўк там не бярэ, дзе сам жыве*. У прыказках і прымаўках падкрэсліваецца драпежнасць ваўка: *воўк казе не таварыш; воўк не пастух, казёл не агароднік; не за тое ваўка б'юць, што шэры, а што авечку з'еў*. Частымі з'яўляюцца параўнанні з кампанентам воўк: *баяцца, як воўк ягняці, блішчаць, як воўчае вока, галодны, як воўк; глядзіш, як воўк на казу*.

Мядзведзь – буйная драпежная жывёла з доўгай поўсцю. У славянскай міфалогіі мядзведзь з'яўляецца адным з самых шанаваных звяроў, татэмным знакам і абярэгам роду. У беларусаў існаваў культ гэтай жывёлы як гаспадара лесу і дзікай прыроды, як увасабленне паганскага бога Вялеса. Яскравым сведчаннем таго, што мядзведзь некалі быў сакральным

татэмным зверам, з'яўляецца беларуская вусна-паэтычная спадчына, а таксама некаторыя абрады. Асаблівае месца жывёле адводзіцца ў народным арнаменце. Сімвал мядзведзя ў арнаменталістыцы беларусаў атрымаў назву “вядзмедзь”. На такое вымаўленне беларускага “мядзведзь”, магчыма, паўплывала памежжа з Украінай і ўкраінскі эквівалент “ведмідь”. На ручніках сімвал мядзведзя стаіць на межах дзвюх бакоў тканіны як пачатак і канец каляндарнага года. Адсюль з'яўляюцца вобразы веснавога і восеньскага мядзведзяў. Веснавое язычніцкае свята, прысвечанае культу мядзведзя, называецца Камаедзіца (камаёдзіца), адзначалася 24 сакавіка (6 красавіка). У гэты дзень жанчыны варылі “камы” – гарохавую кашу – і выходзілі на ўскраіну вёскі, каб ад паху смачнай ежы мядзведзь хутчэй ўставаў з бярогі. На Беларусі казалі: “На Авечніцу мядзведзь кладзецца ў бярог і пачынае смактаць лапу, на Грамніцы пераварочваецца і смокча іншую лапу, а на Звеставанне – выходзіць з бярога”. У многіх беларускіх паданнях мядзведзь і чалавек лічыліся сваякамі, існавала павер'е, што некалі ў мядзведзя быў ператвораны чалавек: яго лапы – як чалавечыя рукі; ён ходзіць на дзвюх нагах, мыецца, любіць мёд і гарэлку, клапоціцца пра сваіх дзяцей, разумее чалавечую мову. У беларускім фальклоры існуе шмат казак, у якіх мядзведзь паўстае запаволеным, няўключным, даверлівым, непаваротлівым, а часам і дурнем. У часы Вялікага Княства Літоўскага папулярнай з'явай была дрэсіроўка мядзведзяў. Смаргонская акадэмія – жартоўная назва промыслу лоўлі і дрэсіроўкі мядзведзяў, заснаванага князямі Радзівіламі ў Смаргоні, які існаваў да к. XVII ст. Дрэсіроўка мядзведзяў праходзіла ў некалькі прыёмаў. Спачатку маладых мядзведзянят вучылі “танцаваць”, для чаго іх саджалі ў адмысловую клетку, у якой падагравалася дно, і прывучалі стаяць на задніх лапах і таптацца з адной лапы на другую (болевы рэфлекс пад удары бубна), потым вучылі барукацца, кланяцца. Павадыры (“мядзведнікі”) з вучонымі звярамі хадзілі на заробкі таксама па кірмашах розных краін, вялі прыбытковы гандаль дрэсіраванымі жывёламі.

Заклучэнне. Такім чынам, выяўленне сімволікі вобразаў дзікіх жывёл дапамагае глыбей спасцігнуць родную культуру і гісторыю. Праведзенае даследаванне прыводзіць нас да высновы, што, як і ў многіх іншых мовах, міфы, легенды і паданні трывала замацаваліся ў беларускіх прыказках, прымаўках, фразеалагізмах.

Літаратура. 1. Гура, А. В. Символика животных в славянской народной традиции / А. В. Гура. – Москва: Индрик, 1997. – 910 с. 2. Лепешаў, І. Я. Слоўнік беларускіх прыказак / І. Я. Лепешаў, М. А. Якаўцэвіч. – Мінск : Беларуская навука, 2002. - 511с. 3. Лепешаў, І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мінск: БелЭн, 2004. – 448 с.

УДК 811.111'25

ДУДАРЕВА Е.Ю., студент

Научный руководитель - **КРУЧЕНКОВА Т.Н.**, ст. преподаватель

УО «Витебская ордена «Знак Почета» государственная академия ветеринарной медицины», г. Витебск, Республика Беларусь

ЭТИМОЛОГИЯ И СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА АНГЛИЙСКИХ ИДИОМ

Введение. Все меньше людей в современной жизни используют идиомы в повседневном общении. Язык становится более лаконичным и простым. Но все же, идиомы представляют большой интерес как уникальный элемент языковой и культурной среды. Идиома с точки зрения перевода интересна тем, что если мы переведем ее «слово в слово», мы никогда не передадим ее смысл.

Цель данного исследования – изучить происхождение английских идиом, историю их появления, национальный и культурный контекст, а также практику использования идиоматических выражений носителями языка, чтобы понять идиомы и качественно их перевести на русский язык.

Материалы и методы исследований. Материалом исследования послужили английские и русские идиомы, словари, в том числе и фразеологические, справочная